

Sygn. akt III AUa 42/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Małgorzata Micorek-Wagner

Sędziowie: SA Magdalena Kostro-Wesołowska (spr.)

SO del. Danuta Malec

Protokolant: st.sekr.sądowy Aneta Wąsowicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 grudnia 2015 r. w W.

sprawy R. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.

o emeryturę

na skutek apelacji R. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 17 września 2013 r. sygn. akt XIII U 2796/12

oddala apelację.

(...)

Sygn. akt III AUa 42/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 września 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania ubezpieczonego R. K. od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.: z 6 czerwca 2012 r. oraz 17 lipca 2012 r. odmawiających mu prawa do emerytury, przy czym w chronologicznie drugiej decyzji uznany został staż emerytalny w wymiarze 11 lat, 1 miesiąca okresów składkowych i nieskładkowych.

Podstawą tego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne oraz ich ocena prawna.

R. K., urodzony (...), w dniu 4 maja 2012 r. złożył wniosek o wcześniejszą emeryturę z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Wnioskodawca na 1 stycznia 1999 r. nie legitymuje się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, który zgodnie z art. 184 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 27 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz. U. z 2015 r. poz. 748 ze zm., dalej jako: ustawa emerytalna) winien wynosić 25 lat dla mężczyzn.

Na 1 stycznia 1999 r. odwołujący się udokumentował następujące okresy składkowe:

- od 1 września 1966 r. do 4 kwietnia 1969 r., w którym był zatrudniony w Zakładach (...) S.A. w pełnym wymiarze czasu pracy, jako pracownik młodociany - praktyczna nauka zawodu;

- od 7 grudnia 1987 r. do 31 grudnia 1998 r., w którym był zatrudniony w Straży Miejskiej m. st. W.. Powyższe okresy składkowe zostały przez organ rentowy zakwestionowane w zaskarżonej decyzji z dnia 6 czerwca 2012 r., gdyż na świadectwie pracy z dnia 10 października 1996 r. wystawionym przez (...) S.A. błędnie wpisano imię matki, natomiast w dokumentach potwierdzających zatrudnienie w Straży Miejskiej figurowało błędne nazwisko.

W drugiej z zaskarżonych decyzji, tj. decyzji z 17 lipca 2012 r. organ rentowy uwzględnił okres zatrudnienia w Straży Miejskiej, przyjmując iż odwołujący się udowodnił 2 miesiące i 6 dni okresów nieskładkowych oraz 10 lat, 10 miesięcy i 24 dni okresów składkowych, staż sumaryczny 11 lat i 1 miesiąc. W dalszym ciągu kwestionowany był okres zatrudnienia w (...) S.A. od 1 września 1966 r. do 4 kwietnia 1969 r. Do akt sprawy zostało przedłożone świadectwo pracy z dnia 11 kwietnia 2013 r. potwierdzające zatrudnienie odwołującego się w Zakładach (...) S.A. od 1 września 1966 r. do 4 kwietnia 1969 r., w którym prawidłowo wpisano imię jego matki. Okres ten, zdaniem Sądu Okręgowego, winien zostać uwzględniony w stażu emerytalnym odwołującego się na podstawie skorygowanego świadectwa pracy.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczony od 27 października 1970 r. do 31 października 1987 r. pełnił czynną służbę w Wojsku Polskim. Decyzją z dnia 16 maja 1988 r. ustalono dla niego prawo do wojskowej renty inwalidzkiej w związku z zaliczeniem do 3 grupy inwalidów przez komisję lekarską, która ustaliła, że inwalidztwo odwołującego się pozostaje w związku ze służbą wojskową. Świadczenie to przysługuje odwołującemu się od 1 czerwca 1988 r. W chwili składania wniosku o emeryturę odwołujący się w dalszym ciągu pobierał powyższe świadczenie rentowe z Wojskowego Biura Emerytalnego. Organ rentowy w obu zaskarżonych decyzjach nie uwzględnił okresu czynnej służby wojskowej pełnionej od 27 października 1970 r. do 31 października 1987 r., ponieważ przy ustalaniu okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, należy zgodnie z art. 5 ust. 2a tej ustawy pominąć okresy czynnej służby wojskowej z tego względu, że okres ten został już uwzględniony przy ustalaniu uprawnień do renty inwalidzkiej na podstawie ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin.

Ustalenia faktyczne zostały przez Sąd Okręgowy poczynione na podstawie dokumentów z akt sprawy oraz akt rentowych odwołującego się, jak i na podstawie jego zeznań.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne. Podniósł, że według art. 32 i 184 ust. 1 ustawy emerytalnej oraz § 3 i 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego), pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, na stanowiskach z wykazu prac wymienionych w załączniku do wskazanego rozporządzenia, czyli wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia (20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach,

W przypadku osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. powyższe warunki muszą zostać spełnione na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1 stycznia 1999 r.

Zgodnie natomiast z art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej. Rodzaje pracy w szczególnych warunkach wymienia rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Z ustalonego przez Sąd stanu faktycznego

wynika, iż odwołujący się nie udokumentował 25 - letniego okresu składkowego i nieskładkowego na dzień 1 stycznia 1999 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że odwołujący się na mocy decyzji z dnia 16 maja 1988 r., od 1 czerwca 1988 r. do chwili orzekania przez Sąd pierwszej instancji pobiera świadczenie - rentę z Wojskowego Biura Emerytalnego. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej okresami składkowymi są okresy czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby. Natomiast zgodnie z art. 5 ust. 2a ustawy okresów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i pkt 6 lit. a-e i g, nie uwzględnia się przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości, jeżeli z ich tytułu ustalono prawo do świadczeń pieniężnych określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, tj. żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy służb mundurowych. Według Sądu, w myśl przytoczonych przepisów, okres czynnej służby wojskowej nie może być wliczony do stażu pracy jako okres składkowy w sytuacji, gdy odwołujący się na podstawie przepisów zaopatrzeniowych żołnierzy zawodowych ma przyznane świadczenie rentowe i je pobiera. Takie stanowisko znajduje poparcie w wyroku Sądu Najwyższego z 12 lipca 2012 r., II UK 326/11, w którym Sąd ten stwierdził, iż nie ma żadnych prawnych podstaw do wliczenia okresu służby wojskowej ponownie przy ustalaniu świadczeń emerytalnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, że odwołujący się nawet po uwzględnieniu udokumentowanego w toku postępowania okresu zatrudnienia od 1 września 1966 r. do 4 kwietnia 1969 r. w Zakładach (...) S.A., w dalszym ciągu nie posiada 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, od posiadania którego, między innymi, ustawodawca uzależnił nabycie prawa do świadczenia emerytalnego na podstawie przepisów ustawy emerytalnej.

Wobec tego, że wszystkie przesłanki warunkujące przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury ze względu na pracę w warunkach szczególnych muszą być spełnione łącznie, a niespełnienie jednej z nich wyłącza możliwość przyznania prawa do tego świadczenia (tak też Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 12 lipca 2012 r., III AUa 600/12), to z uwagi na brak spełnienia przesłanki posiadania 25 - letniego okresu składkowego i nieskładkowego nie było podstaw do badania charakteru pracy odwołującego się w poszczególnych zakładach pracy pod kątem szczególnych warunków lub szczególnego charakteru, gdyż w zaistniałej sytuacji ustalenia w tym zakresie okazałyby się nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Kierując się takimi względami Sąd Okręgowy oddalił odwołania. **Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł ubezpieczony.** Apelujący zaskarżył wyrok w całości. Podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 5 ust. 2a ustawy emerytalnej, która sprowadza się do uznania, że okres służby w Wojsku Polskim, na podstawie którego ubezpieczony nabył prawo do renty inwalidzkiej, nie podlega zaliczeniu do okresów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i pkt 6 lit. a-e i g ustawy emerytalnej. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, zaliczenie okresu służby w Wojsku Polskim jako okresu składkowego określonego w art. 6 ust. 1 pkt 4 i pkt 6 lit. a-e i g ustawy emerytalnej i przyznanie mu emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Apelujący nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, wskazując, że w okresie służby w Wojsku Polskim od 27 października 1970r. do 31 października 1987 r. również wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Według apelującego, takie stanowisko jest zgodne z tezą zawartą w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2012 r., I UK 399/11, w której stwierdza się, że okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych (I kategorii zatrudnienia), który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych charakterze.

W związku ze stanem zdrowia ubezpieczonego, którego pogorszenie jest oczywistą implikacją służby w Wojsku Polskim, okres tej służby winien być uwzględniony jako okres stażowy, który stanowi warunek do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny zdecydował o uzupełnieniu materiału dowodowego o akta rentowe ubezpieczonego prowadzone przez wojskowy organ emerytalny, tj. Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w W., ponieważ złożone przez wnioskodawcę zaświadczenie, wystawione przez (...), stwierdzało, że pełnił on czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim, a więc posłużono się kategorią zbiorczą, występującą w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, obejmującą zarówno zawodową służbę wojskową, jak i inne rodzaje czynnej służby wojskowej, w tym zasadniczą służbę wojskową, przeszkolenie wojskowe, ćwiczenia wojskowe, służbę przygotowawczą, okresową służbę wojskową, służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Dokumenty znajdujące się w aktach rentowych (...) wraz z materiałem dowodowym zebrany przez Sąd pierwszej instancji oraz oświadczeniem wnioskodawcy złożonym na rozprawie apelacyjnej w dniu 15 grudnia 2015 r. w związku z dokumentami z akt rentowych (...) dają podstawę do częściowej zmiany ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy oraz ich uzupełnienia. I tak, do dnia 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca był zatrudniony w następujących okresach:

- od 1 września 1966 r. do 4 kwietnia 1969 r. w Zakładach (...) jako pracownik młodociany – przyuczenie do zawodu (świadcstwo pracy k. 4 a. r. ZUS, k - 29 a. s. świadcstwo pracy przedłożone w toku postępowania sądowego, 2 lata, 7 miesięcy i 4 dni);

- od 19 listopada 1975 r. do 3 kwietnia 1976 r. - w Fabryce (...) w B. (świadcstwo pracy w aktach rentowych (...) k - 4, okoliczność tę potwierdził wnioskodawca na rozprawie apelacyjnej w dniu 15 grudnia 2015 r., 4 miesiące i 28 dni);

- od 7 grudnia 1987 r. – w Straży Miejskiej m. st. W. (zatrudnienie to jest kontynuowane, organ rentowy uznał, że na okres od 7 grudnia 1987 r. do 31 grudnia 1998 r. przypada 11 lat i 1 miesiąc okresów składkowych i nieskładkowych). Łącznie 14 lat, 1 miesiąc, 2 dni.

Natomiast czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim wnioskodawca pełnił: - od 27 października 1970 r. do 9 października 1975 r. - jako długoterminową zasadniczą służbę wojskową (dokumenty z akt rentowych (...): w tym dołączone do wniosku o rentę wojskową zestawienie należności pieniężnych żołnierza zwolnionego z zawodowej służby wojskowej, podanie o przyjęcie do zawodowej służby wojskowej złożone przez wnioskodawcę 24 października 1975 r., w którym znajduje się informacja o pełnieniu długoterminowej zasadniczej służby wojskowej, oświadczenie wnioskodawcy złożone na rozprawie apelacyjnej, 4 lata, 11 miesięcy, 14 dni);

- od 3 czerwca 1976 r. do 31 października 1987 r. – jako zawodową służbę wojskową (dokumenty z akt rentowych (...): w tym dołączone do wniosku o rentę wojskową zestawienie należności pieniężnych żołnierza zwolnionego z zawodowej służby wojskowej, podanie o przyjęcie do zawodowej służby wojskowej złożone przez wnioskodawcę 24 października 1975 r., w którym znajduje się informacja o pełnieniu zasadniczej służby długoterminowej, oświadczenie odwołującego się złożone na rozprawie apelacyjnej, 11 lat, 4 miesiące i 29 dni).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, dokumenty z akt rentowych dwóch organów rentowych: wojskowego i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uzupełnione o dokumenty dołączone do akt sądowych były wystarczającą podstawą do poczynienia powyższych ustaleń. Dokumenty z akt rentowych (...) to także pisane osobiście przez wnioskodawcę życiorysy, czy podania o przyjęcie do długoterminowej zasadniczej służby wojskowej i zawodowej służby wojskowej. Są one w pełni miarodajne i wiarygodne. Okoliczności z nich wynikające co do zasady potwierdził wnioskodawca na rozprawie apelacyjnej. Ponadto z akt rentowych (...) wynika, że przed tutejszym Sądem Apelacyjnym pod sygn. III AUa 179/06 toczyła się sprawa z apelacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 18 listopada 2005 r., XIV U 874/04, oddalającego odwołanie od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 24 grudnia 2003 r. odmawiającej prawa do emerytury wojskowej. Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 16 marca 2006 r. oddalił apelację przyjmując tak, jak Sąd Okręgowy i organ emerytalny, że wnioskodawca nie posiada 15 lat zawodowej służby wojskowej, a 11 lat, 4 miesiące i 29 dni, zaś w okresie od 27 października 1970 r. do 9 października 1975 r. pełnił długoterminową zasadniczą służbę wojskową. Istnieje więc prawomocne orzeczenie w przedmiocie prawa do wojskowej emerytury, u podstaw którego legło ustalenie, że wnioskodawca nie posiada 15 lat zawodowej służby wojskowej, wydane w postępowaniu, w którym brał udział inny organ rentowy, bo Dyrektor Wojskowego Biura

Emerytalnego. Wnioskodawca w postępowaniu z udziałem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o emeryturę, dla której podstawę prawną stanowi art. 184 ustawy emerytalnej, będąc związany prawomocnym orzeczeniem w przedmiocie braku uprawnień do emerytury wojskowej wobec braku 15 lat zawodowej służby wojskowej (art. 365 § 1 k.p.c.) nie może skutecznie powołać się na to, że taki okres zawodowej służby wojskowej posiada. **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.**

Wnioskodawca wywodzi swoje roszczenie do emerytury w obniżonym wieku z przepisów art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej oraz przepisów rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Tak, jak podał Sąd Okręgowy, w świetle powołanych unormowań ubezpieczonemu, urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r., przysługuje emerytura, jeśli w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach (tj. 1 stycznia 1999 r.) posiadał okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz legitymował się okresem składkowym i nieskładkowym, o którym mowa w art. 27 (czyli 25 lat dla mężczyzn i 20 lat dla kobiet), a nadto nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem - rozwiązał stosunek pracy (warunek uchylony z dniem 1 stycznia 2013 r.).

Nie jest wątpliwe, że pod pojęciem przepisów dotychczasowych, którym posługuje się art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, rozumieć należy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz poprzedzające je akty prawne regulujące tę kwestię.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 15 grudnia 2015 r. pełnomocnik wnioskodawcy odpowiadając na pytanie Sądu – jeszcze przed oświadczeniem wnioskodawcy złożonym w związku z dokumentami z akt rentowych (...) oświadczył, że wnioskodawca stoi na stanowisku, iż posiada co najmniej 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zważywszy na pełnienie czynnej służby wojskowej od 27 października 1970 r. do 31 października 1987 r. Z poczynionych przez Sąd Apelacyjny ustaleń co do przebiegu i rodzaju czynnej służby wojskowej pełnionej przez wnioskodawcę wynika, że taką służbę w Wojsku Polskim wnioskodawca pełnił przez 16 lat, 4 miesiące i 13 dni, z czego 4 lata, 11 miesięcy, 14 dni to długoterminowa zasadnicza służba wojskowa, a 11 lat, 4 miesiące i 29 dni to zawodowa służba wojskowa.

Termin „czynna służba wojskowa w Wojsku Polskim”, którym posługuje się art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej i który widnieje w zaświadczeniach wydanych przez Wojskową Komendę Uzupelnień W. M. (k. 5, k. 9 akt rentowych ZUS) jest terminem zbiorczym. Ustalenie jego desygnatów wymaga sięgnięcia do przepisów normujących pełnienie służby wojskowej, czyli do przepisów o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz przepisów o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Według tych przepisów pojęcie „czynna służba wojskowa w Wojsku Polskim” obejmuje zarówno służbę wojskową realizowaną w ramach wypełniania powszechnego obowiązku obrony, której rodzaje wymienia art. 59 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, a jednym z nich jest zasadnicza służba wojskowa (aktualnie jednolity tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 827, w okresie odbywania zasadniczej służby wojskowej przez wnioskodawcę - art. 47, Dz. U. z 1967 r., nr 44, poz. 220 ze zm.), jak i służbę zawodową (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, w brzmieniu obowiązującym w okresie służby zawodowej wnioskodawcy, jednolity tekst: Dz. U. z 1997 r. nr 10, poz. 55 i odpowiadający mu aktualnie obowiązujący art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, jednolity tekst: Dz. U. z 2014 r., poz. 1414). Zatem czynna służba wojskowa jest kategorią zbiorczą, na którą składa się i służba odbywana w wykonaniu konstytucyjnego obowiązku obrony kraju, i służba, którą pełnią żołnierze zawodowi, dla których jest ona źródłem stałego utrzymania.

Wnioskodawca od 27 października 1970 r. do 9 października 1975 r. odbywał długoterminową zasadniczą służbę wojskową. Obowiązujący ówczesnie, w czasie odbywania takiej służby przez wnioskodawcę, art. 74 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony stanowił, że poborowi oraz ochotnicy określani w art. 73 ust.

2 mogą zgłaszać się dobrowolnie do długoterminowej zasadniczej służby wojskowej na czas ustalony przez Ministra Obrony Narodowej. Służba ta mogła być połączona z nauką zawodu w zakresie zasadniczej szkoły zawodowej (i tak było w przypadku wnioskodawcy, co wynika z życiorysu- k. 113 akt rentowych (...)). Żołnierze przyjęci do długoterminowej zasadniczej służby wojskowej byli obowiązani do jej pełnienia przez ustalony czas jej trwania. Przepis art. 93 ustawy o powszechnym obowiązku obrony, stanowiący następnie o długoterminowej zasadniczej służbie wojskowej, został skreślony z dniem 9 grudnia 1991 r.

W świetle powyższych unormowań nie jest wątpliwe, że długoterminowa zasadnicza służba wojskowa, pozostając czynną służbą wojskową w ramach zasadniczej służby wojskowej, jest odrębna od służby żołnierzy zawodowych. Jej wykonywanie jest odrębne od służby żołnierzy zawodowych.

Rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego, którego przepisy stanowią przepisy dotychczasowe w rozumieniu art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, w § 1 ust. 1 stanowi, że stosuje się je do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. W przepisach rozporządzenia ujęto jedynie, jako wykonujących pracę w szczególnym charakterze, żołnierzy zawodowych (§ 10), tak zresztą jak w ustawie emerytalnej (art. 32 ust. 3 pkt 3). Według § 10 ust. 1 rozporządzenia, żołnierz zawodowy, zwolniony ze służby, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn w czasie służby wojskowej ... bądź w czasie zatrudnienia wykonywanego po zwolnieniu z tej służby, bądź w ciągu 5 lat po zwolnieniu ze służby lub ustaniu zatrudnienia,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat tej służby.

Z art. 11 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 40, poz. 267 ze zm., dalej jako ustawa o zep), którego art. 55 stanowił podstawę wydania rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, wynika, że za okresy równorzędne z okresami zatrudnienia uważane były okresy służby wojskowej pełnionej w Wojsku Polskim oraz służby w Milicji Obywatelskiej, organach bezpieczeństwa publicznego i Służbie Więziennej. Jednocześnie przepis zdania 2 ust. 3 art. 11 ustawy o zep stanowił, że okresy zawodowej lub nadterminowej służby wojskowej, ..., uważa się za okresy pracy o szczególnym charakterze, uprawniającej do świadczeń określonych w art. 54, a więc do emerytury w wieku obniżonym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, jako okres uprawniający do emerytury w wieku obniżonym ze względu na wykonywanie pracy w szczególnym charakterze żołnierza zawodowego może być kwalifikowany jedynie okres służby pełnionej jako zawodowa służba wojskowa, a taką służbę wnioskodawca wykazał w wymiarze niższym niż wymagane 15 lat, bo w wymiarze 11 lat, 4 miesięcy i 29 dni. Sąd Apelacyjny uważa bowiem, że w pojęciu „żołnierza zawodowego” nie mieści się żołnierz, który pełni inną jeszcze, niż zawodowa, czynną służbę w Wojsku Polskim. Jeżeli przepis ustawy, zawierającej delegację do wydania rozporządzenia wykonawczego, kwalifikował jako pracę o szczególnym charakterze zawodową lub nadterminową służbę wojskową, to rozporządzenie wykonawcze nie mogło rozszerzyć tej kwalifikacji i tego nie uczyniło. Tylko żołnierz zawodowy, zwolniony ze służby, który „ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat tej służby”, po spełnieniu warunku osiągnięcia określonego wieku, nabywa prawo do emerytury. Wymagany staż służby odnoszony jest podmiotowo do tej służby, czyli tylko do służby żołnierza zawodowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, przepis § 10 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, dotyczący uprawnienia mającego charakter wyjątkowy, musi być wykładany ściśle, w żadnym razie nie można go interpretować rozszerzająco, z naruszeniem przepisu ustawy o zep. Wobec tego, ponieważ z powyższych rozważań wynika, że długoterminowa zasadnicza służba wojskowa, pozostając czynną służbą wojskową w ramach zasadniczej służby wojskowej, jest odrębna od służby żołnierzy zawodowych, to nie podlega ona zaliczeniu do służby żołnierza zawodowego w rozumieniu § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego. W konsekwencji, należy przyjąć, że ubezpieczony nie spełnia warunku posiadania odpowiedniego stażu pracy w szczególnym charakterze.

W apelacji skarżący powołał się na tezę wyrażoną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2012 r., I UK 399/11, ale w ocenie Sądu Apelacyjnego bezzasadnie. Podstawę prawną do rozważań Sądu Najwyższego w powołanej sprawie stanowił art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu obowiązującym przed 5 lipca 1979r. (aktualnie jego odpowiednikiem jest art. 120 ust. 1 tej ustawy). Przepis ten stanowił ówczasie w ust. 1, że czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Ugruntowany jest pogląd, że przepis ten jest podstawą do uznania okresu pełnienia służby wojskowej za okres pracy w szczególnych warunkach (po spełnieniu określonych warunków).

Zbiorczo traktowany okres czynnej służby wojskowej ubezpieczonego nie jest jednolity pod względem znaczenia prawnego. Nietrafne jest zatem stwierdzenie, że cały okres służby ubezpieczonego w Wojsku Polskim powinien być traktowany jako okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Skarżący nie wykazał również, aby przed podjęciem zasadniczej służby wojskowej (okres 27 października 1970 r. - 9 października 1975 r.), jak i po jej zakończeniu wykonywał zatrudnienie w szczególnych warunkach, co ewentualnie mogłoby uzasadnić, w kontekście powołanego orzeczenia, zakwalifikowanie tego okresu również jako zatrudnienia w szczególnych warunkach. Ponadto, a ewentualnie miałyby to znaczenie w sprawie, Sąd Najwyższy przyjmuje, że do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach zalicza się okresy pracy lub służby, o których mowa w § 5-10 w związku z § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze; nie dolicza się natomiast do okresów pracy w szczególnym charakterze okresów pracy w szczególnych warunkach (wyrok z 6 września 2012 r., II UK 44/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 188). Nie jest też dopuszczalne zamienne traktowanie zatrudnienia raz jako zatrudnienia w szczególnych warunkach, a raz jako w szczególnym charakterze. Z powołanego już § 10 rozporządzenia wynika, że znaczenie przy ustalaniu prawa do emerytury w obniżonym wieku ma jedynie zawodowa służba wojskowa, która jest zakwalifikowana jako zatrudnienie w szczególnym charakterze, co nie jest tożsame, z zatrudnieniem w szczególnych warunkach. Argumentację przedstawioną w tym zakresie w apelacji uznać należy za pozbawioną podstaw.

Ponadto Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu Okręgowego, że na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie legitymuje się stażem emerytalnym w wymaganym wymiarze 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych w rozumieniu ustawy emerytalnej (art. 184 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 27). W ocenie Sądu Apelacyjnego konkluzja ta wynika jednak z zastosowania w sprawie innej podstawy prawnej od przyjętej przez Sąd Okręgowy, a tak organ rentowy, jak i Sąd pierwszej instancji oparli swe rozważania na art. 5 ust. 2a ustawy emerytalnej.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy jednym z podstawowych warunków skorzystania z dobrodziejstwa uzyskania uprawnień emerytalnych w wieku obniżonym jest osiągnięcie przez ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999 r. (dzień wejścia w życie ustawy): odpowiedniego stażu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wymiarze 25 lat (mężczyźni) lub 20 lat (kobiety). Wskazany przepis petryfikuje stan istniejący w momencie wejścia w życie ustawy emerytalnej w tym sensie, że nie jest możliwa późniejsza ponowna ocena wskazanych okresów doniosłych z punktu widzenia zastosowania art. 184 ustawy. Inaczej mówiąc przy ocenie, czy spełnione zostały wskazane kryteria, znaczenie ma jedynie stan faktyczny i prawny obowiązujący w dacie 1 stycznia 1999 r., przy czym wykluczona jest jakakolwiek późniejsza ponowna ocena zaistniałych okoliczności przez pryzmat późniejszych zmian w stanie prawnym. Przeciwno stosowaniu takiego mechanizmu wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09. O ile rozstrzygnięcie w tej sprawie zapadło w zbliżonym stanie faktycznym i prawnym (przedmiotem rozstrzygnięcia była ocena czasowego obowiązywania art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej w zw. z art. 184 tej ustawy), o tyle istotna jest sama zasada oceny okresów doniosłych prawnie, zaistniałych przed 1 stycznia 1999 r. Na gruncie tych rozważań Sąd Najwyższy uznał, że: „W przepisie tym ustawodawca utrwalił sytuację osób, które w dniu wejścia w życie ustawy wypełniły warunki stażu szczególnego i ogólnego i zadeklarował ich przyszłe prawo do emerytury w wieku wcześniejszym; przez wydanie tego przepisu nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego przewidziana w ustawie ekspektatywa prawa do emerytury nie mogła

wygasnąć na skutek nowej regulacji ustalania stażu zatrudnienia. Gwarancji przyszłego prawa do emerytury złożonej wobec osób, o których mowa w art. 184 ustawy, ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu wyliczenia ich stażu ubezpieczenia. Stąd ocena, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. określonego w art. 184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. Pogląd ten wzmacnia treść art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, odsyłający w zakresie warunków emerytalnych do przepisów dotychczasowych (obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 r.).” Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że okresy stażu nabyte przed 1 stycznia 1999 r. mogą podlegać jakiegokolwiek ponownej weryfikacji; nie mogą właśnie z tego względu, że stanowią stan ustalony i utrwalony mocą samej ustawy. W związku z tym zważyć należy, że art. 5 ust. 2a ustawy emerytalnej wszedł w życie w dniu 1 października 2003 r. (wprowadzony został ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z dnia 22 września 2003 r., nr 166, poz. 1609). Skoro tak, to rozpatrzenie osiągniętego przez odwołującego się stażu zatrudnienia z uwzględnieniem wskazanego przepisu nosiłoby znamiona działania retroaktywnego, bowiem przepis późniejszy stosowany byłby do zdarzeń mających miejsce przed jego wejściem w życie. Jako żołnierz zawodowy ubezpieczony posiada ustalone prawo do wojskowej renty inwalidzkiej trzeciej grupy na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, zastąpionej ustawą z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Wojskowa renta inwalidzka jest ubezpieczonemu wypłacana w dalszym ciągu od 1 czerwca 1988 r. Jej wysokość została ustalona ponownie na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (aktualnie jednolity tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 330, dalej jako: ustawa zaopatrzeniowa). W związku z tym wysokość świadczenia jest uzależniona w zasadzie wyłącznie od grupy inwalidzkiej, do której zaliczono ubezpieczonego (art. 22 ust. 1 ustawy), zaś warunki nabycia świadczenia w postaci wojskowej renty inwalidzkiej reguluje art. 19 ustawy, według którego przysługuje ona żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który stał się inwalidą wskutek stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu w pierwszej kolejności w czasie pełnienia służby (art. 19). Przed odbyciem długoterminowej zasadniczej służby wojskowej i po zwolnieniu z niej a przed pełnieniem zawodowej służby wojskowej i po zwolnieniu z niej, do dnia 31 grudnia 1998 r., ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia w łącznym wymiarze, według powyższych ustaleń, 14 lat, 1 miesiąca, 2 dni. Okres ten łącznie z okresem służby zasadniczej wynoszącym 4 lata, 11 miesięcy, 14 dni, to 19 lat i 16 dni. W stanie prawnym obowiązującym na dzień 1 stycznia 1999 r. funkcjonował art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, według którego okresem składkowym jest okres czynnej służby wojskowej w wojsku polskim lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby. W jego świetle, okres pełnionej przez apelującego zawodowej służby wojskowej jest okresem składkowym. Jednakże sytuację prawną ubezpieczonego w dniu 1 stycznia 1999 r. określają także przepisy ustawy zaopatrzeniowej, bowiem w tym dniu był on już uprawnionym do wojskowej renty inwalidzkiej. Dlatego zaliczalność służby żołnierza zawodowego do okresu składkowego, wynikająca z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, nie oznacza automatycznego uwzględnienia jej przy ustalaniu prawa do emerytury z ustawy emerytalnej, w tym prawa przysługującego na podstawie uregulowań przejściowych. Zaliczenie służby żołnierza zawodowego do okresów składkowych jest bowiem ograniczone przez art. 4 ustawy zaopatrzeniowej, który jest normą szczególną, przewidującą możliwość uznania okresów służby żołnierza za okresy składkowe w myśl przepisów ustawy emerytalnej, pod warunkiem, że nie nabyli oni prawa do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Na zasadzie *lex posterior generalis non derogat legi priori speciali* konieczne jest uwzględnienie modyfikacji przepisów ustawy emerytalnej wynikające z wojskowej ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu właściwym dla dokonywania oceny spełnienia warunków nabycia dochodzonego prawa. Przepis art. 4 ustawy zaopatrzeniowej jako norma wyjątkowa (umiejscowiona w akcie regulującym szczególny system zabezpieczenia społecznego) nie może zostać ograniczony w stosowaniu poprzez normę, co prawda późniejszą, ale o charakterze ogólnym. Treść powołanego przepisu art. 4 ustawy zaopatrzeniowej jest jasna i nie budzi trudności interpretacyjnych. Wykładni przedmiotowego przepisu dokonał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 2 grudnia 2011 r., II UK 192/11, (LEX nr 1646607), stając na stanowisku, że w kontekście brzmienia tej regulacji „a contrario - okres służby żołnierza, który nabył prawo do takiego zaopatrzenia emerytalnego, nie jest okresem składkowym w myśl przepisów ustawy o emeryturach i rentach.” Pogląd ten, jak wynika z powyższego, Sąd Apelacyjny podziela. Sąd Apelacyjny uważa przy tym, mając na względzie nabycie przez apelującego prawa do wojskowej renty inwalidzkiej na podstawie przepisów zaopatrzeniowych dotyczących

żołnierzy zawodowych, a więc do świadczenia pieniężnego składającego się na zaopatrzenie emerytalne definiowane w art. 1 jako zaopatrzenie z tytułu wysługi lat lub w razie całkowitej niezdolności do służby, że skoro prawo do renty nabywa się z racji całkowitej niezdolności do służby żołnierza zawodowego, powstałej co do zasady w czasie jej pełnienia, bez warunków stażowych, to wyłącznie ta służba (zawodowa) może nie być uważana za okres składkowy. Wprowadzony do ustawy emerytalnej z dniem 1 października 2003 r. art. 5 ust. 2a jest odpowiednikiem art. 4 wojskowej ustawy zaopatrzeniowej.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że okresy zawodowej służby wojskowej, o ile stały się podstawą do przyznania świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego na podstawie wojskowej ustawy zaopatrzeniowej, nie są okresami składkowymi w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej, w tym na potrzeby oceny uprawnień emerytalnych przysługujących na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy.

W realiach niniejszej sprawy nie sposób zatem doliczyć okresu pełnienia zawodowej służby wojskowej przez apelującego do wymaganego stażu ogólnego. W konsekwencji, biorąc pod uwagę ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Apelacyjny, uznać należy, że na dzień 1 stycznia 1999r., skarżący legitymował się łącznym stażem 19 lat i 16 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Tym samym nie spełniał on również wymogu określonego w art. 184 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej.

Z tych wszystkich względów apelacja skarżącego podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

SĘDZIOWIE PRZEWODNICZĄCY: (...)

(...)